

ONTWIKKELINGEN OP HET GEBIED VAN TAAL/LEZEN NADER BEKEKEN

Dr. Kees Vernooy

Expertisebureau Effectief Taal- en leesonderwijs

De Meern

15 oktober 2016

Vooraf: Catherine Snow (2014)

De belangrijkste 21e eeuwse vaardigheid?

Goed kunnen begrijpend lezen!

Van niet goed kunnen lezen hebben
leerlingen veel last.

Wat komt er aan de orde?

- Belangrijke ontwikkelingen vooral voor zwakke lezers. Wat zijn effectieve interventies;
- Ontwikkelingen op het gebied van programma's en methoden;
- Hoe lezen kinderen op het einde van de basisschool? Hoe moeten we dat verklaren en wat kunnen we er aan doen?

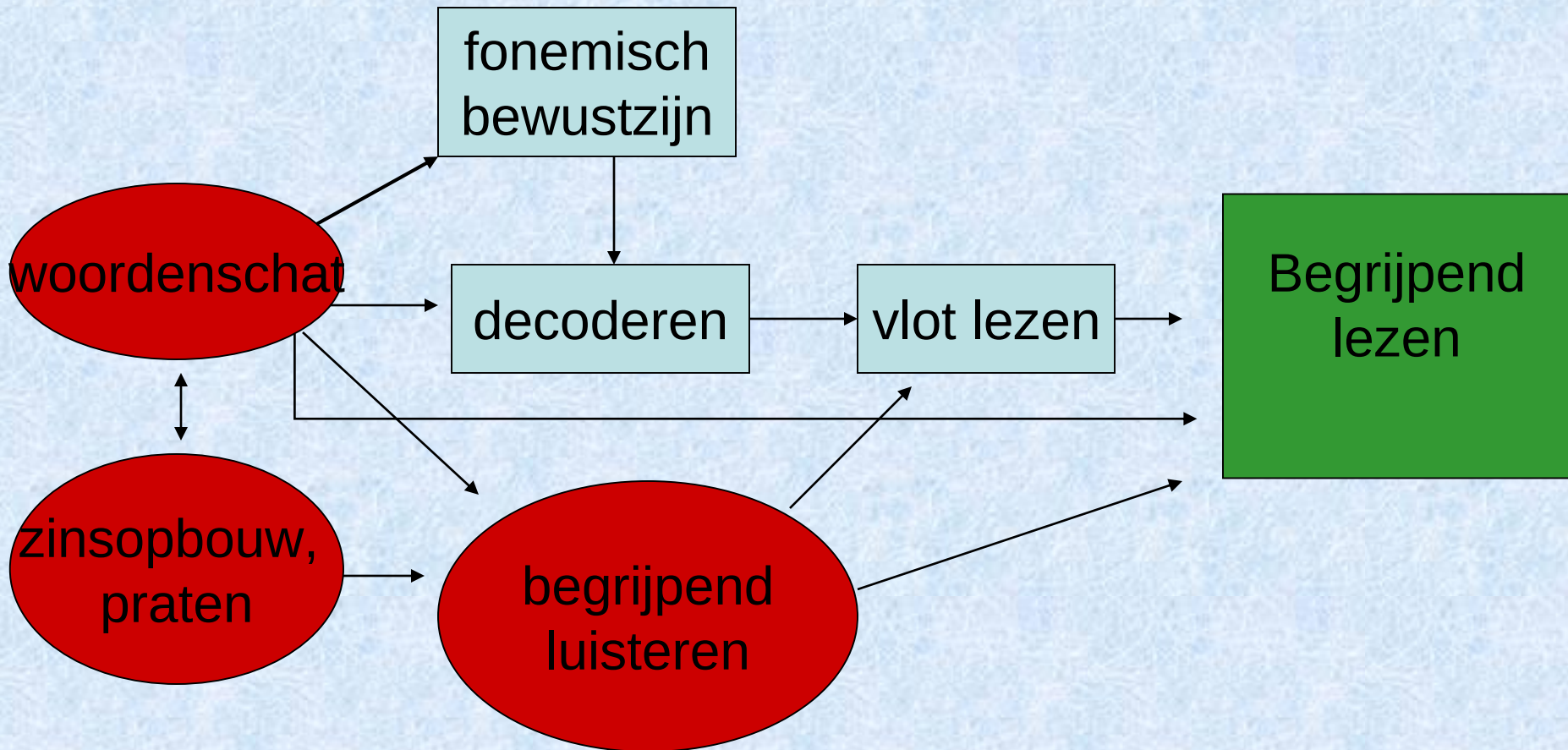
Uitgangspunt: wat voor goede lezers geldt, geldt in intensieve mate voor zwakke lezers.

Processen die aan begrijpend lezen ten grondslag liggen

Hoe word je een goede begrijpende lezer?

Van begrijpend luisteren naar begrijpend lezen

Begrijpend lezen is een zaak van groep 1 - 8

Wat vraagt begrijpend lezen?

(Goede taalvaardigheid x Vloeiend lezen x Woordenschat) metacognitief handelen

Begrijpend lezen is de vaardigheid die we nodig hebben om levenslang met teksten om te kunnen gaan.

KUNNEN ALLE KINDEREN LEREN LEZEN? WAT ZEGT DE WETENSCHAP?

Internationaal: alle kinderen kunnen leren lezen (Slavin, 2011; Torgesen, 2008; etc.).

De Nederlandse situatie:

Vernooy & Kappen (2016) in '*De leereffecten van het Enschedese lees- en rekenverbeterplan*':

- Slechts 2 procent van de leerlingen heeft bij het verlaten van groep 8 niet het minimaal gewenste AVI 9 beheersingsniveau (Kappen en Vernooy, 2010).
- De twee SBO-scholen in het traject deden het bij technisch lezen even goed als een gemiddelde basisschool in Nederland die aan de taalpilots deelnam.

I. BELANGRIJKE WETENSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN OP HET GEBIED VAN RISICOLEZERS

- Het belang van vroegtijdig aanpakken van (potentiële) leesproblemen. Hoe eerder hoe beter;
- Voorkomen is effectiever dan remediëren, o.a. om vermijdingsgedrag te voorkomen;
- De periode voor het 6^e jaar is een cruciale periode voor het voorkomen van leesproblemen;
- Cruciaal voor het leren lezen is een goede spreekvaardigheid (zie het werk van Snowling). Een slechte mondelinge taalvaardigheid heeft zowel negatieve effecten voor het leren lezen als het begrijpend lezen;
- Cruciaal voor de leesontwikkeling is dat kinderen in groep 3 goed leren lezen. Kinderen die slecht starten worden zelden een goede lezer;
- Slecht technisch lezen beïnvloedt negatief de woordenschatontwikkeling en het begrijpend lezen (zie o.a. Cunningham & Stanovich 1998);
- Het is wijd en zijd geaccepteerd, dat de schoolse periode tot en met groep 5 het belangrijkste is voor het leren lezen en schrijven in een alfabetische taal (Teale e.a. 2013).
- Het is van een belang een onderscheid van preventieve en curatieve interventies te hanteren.

WAT IS BIJ EFFECTIEF LEESONDERWIJS AAN DE ORDE? (Vernooy & Kappen 2016)

Volgens de wetenschappelijke kennis van dit moment is daar voor nodig:

- Evidence based leeskennis die de leeswetenschappen hebben opgeleverd (het Hoe);
- Evidence based kennis uit de onderwijswetenschappen (het Hoe).

Wat kenmerkt goed leesonderwijs?

- Duidelijke doelen
- Goede taal-leeslijn van groep 1 – 8;
- Vroegtijdige aandacht - signaleren en reageren- voor mogelijke risicolezers;
- Evidence based curriculum en altijd de tekst centraal;
- Voldoende ingeroosterde tijd;
- Effectieve leesinstructie;
- Preventieve gerichtheid
- Expliciete intensieve instructie voor risicolezers, waarbij oefenen/herhalen;
- Oefenen en herhalen;
- Leerlingen goed laten samenwerken;
- Monitoring van de resultaten en daar consequenties aan verbinden.

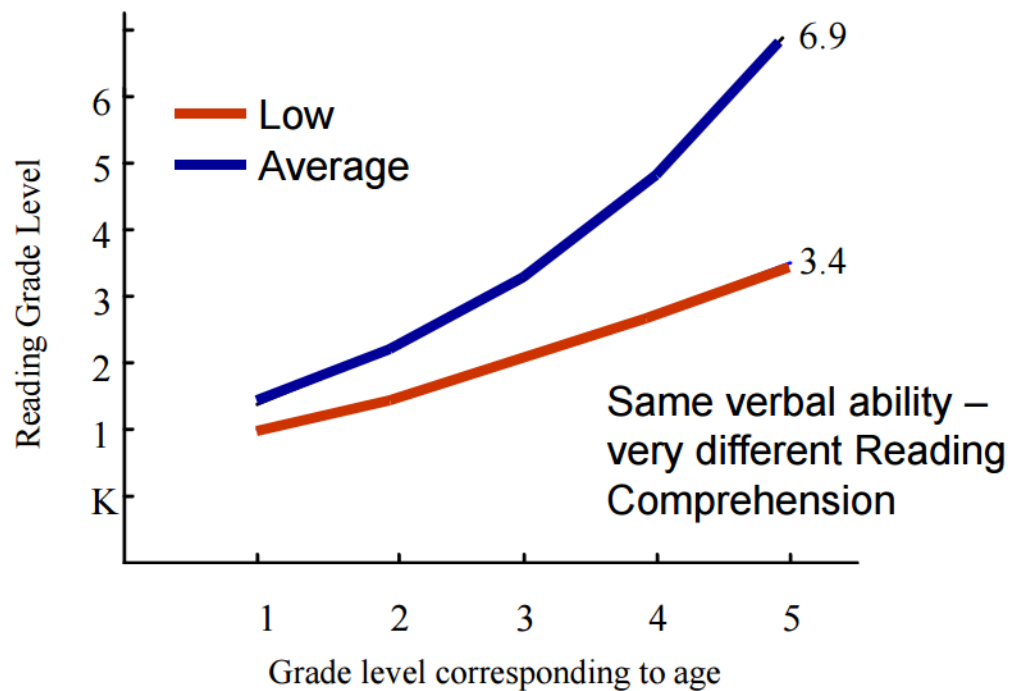
Waar moeten we bij de aanvang van de schoolloopbaan van kinderen mee rekening houden?

Grote verschillen in leesstart!

- Kinderen verschillen in taal- en cognitieve vaardigheden;
- Kinderen verschillen in motivatie en attitude die van belang zijn voor schoolsucces;
- Kinderen verschillen in kennis en vaardigheden die voor het toekomstig leren lezen en begrijpend lezen van belang zijn.

Fonemisch bewustzijn en letterkennis en het latere begrijpend lezen

Growth in reading comprehension of children who begin first grade in the bottom 20% in Phoneme Awareness and Letter Knowledge (Torgesen & Mathes, 2000)

WAT ZIJN INTERVENTIES?

- Activiteiten van de leerkracht - geen werkbladen - die tot doel hebben de leesontwikkeling positief te beïnvloeden;
- Het gaat daarbij zowel om het proberen leesproblemen te voorkomen als er effectief mee om te gaan als ze optreden;
- In de praktijk gaat het daarbij om zowel wat-aspecten (leesinhoudelijke principes) als hoe-aspecten (instructie principes); de hoe-aspecten versterken de wat-aspecten;
- Juist die interventies zijn effectief, waarvan onderzoek bij herhaling laat zien dat die werken.

WAT ZIJN POTENTIËLE RISICOLEZERS?

- Kinderen met een slechte mondelinge taalvaardigheid;
- Fonologisch zwakke kinderen;
- Kinderen met een geringe woordenschat;
- Kinderen afkomstig uit laaggeletterde gezinnen die geen letter kennen;
- Kinderen afkomstig uit gezinnen met dyslexie in de familie;
- Kinderen met een geboortegewicht onder de 2500 gram;
- Slecht horende kinderen;
- Kinderen met een onvoldoende ontwikkelde eerste taal;
- Kinderen die kleuterschoolverlenging hebben gehad.

A. Het 'Wat'

Streven naar preventie van leesproblemen

Cruciale dimensies volgens heel veel leesonderzoek:

- Niet wachten tot kinderen uitvallen, maar zo snel mogelijk een goede leesstart creëren; de praktijk: leerkrachten besteden meer aandacht aan uitvallers dan 'preventie';
- Mogelijke risicolezers tijdig - bij de start van het schooljaar - in kaart brengen, is het hart van preventie;
- Kwaliteit van de leesinstructie is mede het hart van preventie
- Veel onderzoek: hoe eerder de interventie, hoe succesvoller; na groep 5 is het lastig om van kinderen betere lezers te maken;
- Preventie vraagt om het omgaan met verschillen;
- Risicolezers profiteren van kwalitatief sterke expliciete instructie en voldoende ingeroosterde tijd. Hoe explicieter de instructie, des te beter de resultaten;
- Risicolezers boeken de meeste leerwinst bij expliciete instructie c.q. oefenen met fonemisch bewustzijn en decodeervaardigheden;
- Risicolezers profiteren ook van het goed monitoren van hun leesontwikkeling;
- Thuis moet als het goed is ook een rol spelen.

1. HET BELANG VAN EEN GOEDE LEESSTART. WAT TOONT PIRLS (2012)

- Vanuit internationaal perspectief: op 20% van de scholen start meer dan 75% van de leerlingen met een zekere basis van geletterdheid; in Nederland is dat 4%;
- Kinderen doen in Nederland op school en thuis minder leesvaardigheden op dan in andere landen;
- Dit beïnvloedt de prestaties niet alleen in groep 3 maar ook in groep 6 negatief.

Kortom: dit is een aandachtsgebied.

INTERVENTIES OP HET GEBIED VAN PREVENTIE VAN LEESPROBLEMEN TOT EN MET GROEP 3

Vooraf tot eind groep 3 aandacht voor:

- Spreekvaardigheid door:
 - kinderen stimuleren goed te praten;
 - kinderen stimuleren doelgericht te praten;
 - aanpakken problemen mondelinge taalvaardigheid
- Stimuleren fonemisch bewustzijn door:
 - gebruik van een programma;
- Stimuleren woordenschatontwikkeling door:
 - voorlezen
 - inzet digitale boeken
- Stimulering ontwikkeling geletterdheid
- Kinderen effectief leren lezen door:
 - veel aandacht voor automatisering

Het belang van een goede mondelinge taalvaardigheid

Problemen mondelinge taalvaardigheid werken negatief door op het (latere) leren lezen en begrijpend lezen.

Daarom:

- Signaleer in groep 1 en 2 kinderen met problemen op dat gebied. Deze hebben extra-zorg nodig;
- Gebruik de SNELtoets:
<http://kindentaal.logopedie.nl/site/sneltest>
- Controleer in groep 1 en 2, maar ook in het begin van groep 3, het gehoor! (Keegstra 2010);
- Gebruik een fonemisch bewustzijnprogramma voor deze kinderen. Onvoldoende werking: schakel een logopediste in;
- ***Leer kinderen argumenteren.***

Rol mondelinge taal bij lezen

Mondelinge taal

Fonologische gevoeligheid

Begrijpend lezen

Leren lezen

2. De rol van technisch lezen

Fasen technisch lezen

- Groep 1 en 2: goede leesstart

- Groep 3: vlot leren lezen

- Groep 4 – 6: vlot en vloeiend leren lezen

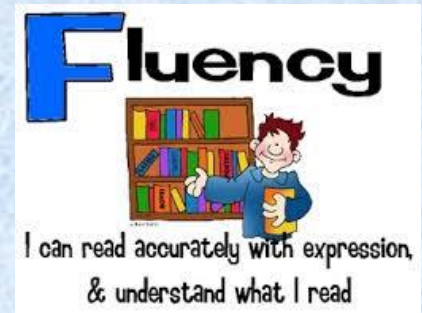

- Groep 7 – 8: onderhoud en uitbouw vloeiend lezen

Doel vlot en vloeiend lezen in groep 3 - 8

Bij vlot lezen is het technisch lezen voldoende geautomatiseerd en nauwkeurig, waardoor de lezer zijn/haar aandacht op de betekenis van de tekst kan richten.

Kinderen moeten niet op woordniveau (spellend) maar op zins- en tekstniveau kunnen lezen/

Welke kinderen in groep 3 vragen bijzondere aandacht?

- Kinderen met gehoorproblemen
- Kinderen die een moeizame taalontwikkeling hadden (slecht praten)
- De fonemisch zwakke kinderen
- Kinderen die kleuterschoolverlenging hebben gehad
- Kinderen met een beperkte woordenschat
- Kinderen met een moeilijke tweetalige achtergrond
- Kinderen die zwak scoren op de herfstsignaleringsstoets

Leren lezen. Preventieve dimensie groep 3

- werk met een goede methode voor leren lezen (directe instructie);
- Stel een toetsbaar leesdoel: eind groep 3 AVI-2/E3;
- besteed 400 minuten per week aan leren lezen (exclusief taal); kinderen verschillen vooral van elkaar in tijd die ze nodig hebben om een goede lezer te worden;
- behandel de methode volledig in groep 3;
- geef zwakke lezers vanaf begin groep 3 en zeker na de herfstsignalering minstens één uur extra tijd;
- ***besteed veel aandacht aan automatisering;***
- zorg voor leesdeskundige leerkrachten

MOMMERS (2005)

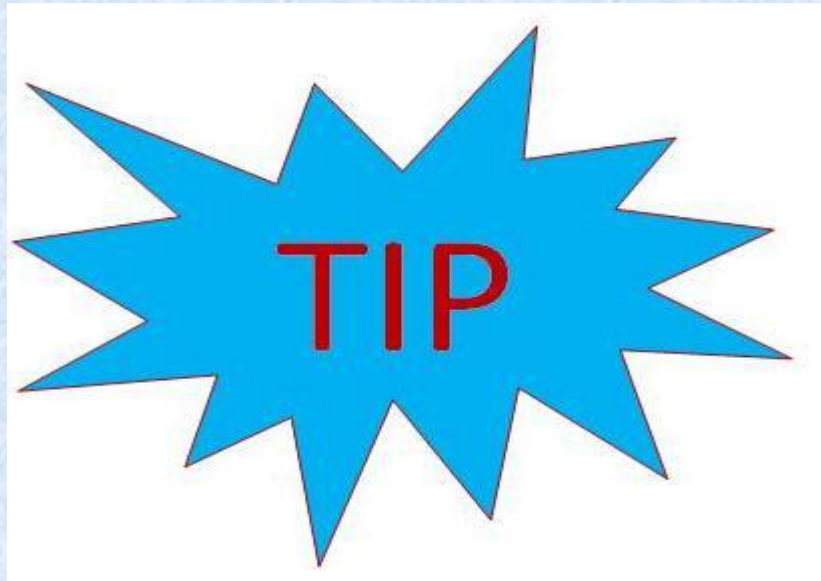
Mommers (2005): het verschil in groep 3 tussen minder effectieve en effectieve leerkrachten is het al of niet veel aandacht hebben voor ***automatisering*** tijdens het leren lezen.

Rol wisselrijtjes bij automatiseren

- Voor het leren lezen is woordherkenning noodzakelijk. Technische oefeningen, zoals wisselrijen kunnen daarbij nuttige oefenvormen zijn.
- Het lezen van zinvolle teksten moet de hoofdschotel vormen van het leesonderwijs.

Tip

- Automatisering is cruciaal voor goed leren lezen
- Begin elke les met 5- 10 minuten aandacht voor automatisering

Voortgezet technisch lezen in groep 4 - 8

- Groep 4 – 6: Aandacht voor:
 - Verhogen leessnelheid (vlot lezen)
 - Nauwkeurig lezen
 - Vloeiend lezen (goede intonatie)

Minstens 180 minuten per week.

- Groep 7 – 8: Aandachtspunten:
 - Voorkom terugval! Zorg voor onderhoud
 - Zwakke lezers vertonen nog groei!
 - Sterk accent op vloeiend lezen.
 - Besteed aandacht aan het lezen van meerlettergrepige woorden die ze niet kennen

Minstens 60 minuten per week aandacht voor vlot en vloeiend lezen

Dissertatie Thijs Nielen (2016)

Door gebrek aan oefening stagneert de ontwikkeling van leesvaardigheden na groep 6 en daarmee het plezier in lezen.

Verbeteren vlot en vloeiend lezen: een aantal tips voor de bovenbouw

- Behandel vooraf voor leerlingen onbekende woorden.
- Model vlot en vloeiend lezen, waarna de leerlingen de tekst zelf kunnen herlezen.
- Spreek moeilijke woorden rustig uit.
Meetbaar = meet - baar
Locatie = lo - ca - tie
Invalide = in - va - li- de

Voorkom negatieve effecten slecht technisch lezen

- Onvoldoende woordenschatontwikkeling
- Slecht begrijpend lezen
- Problemen met de kennisgebieden
- Geen zelfvertrouwen
- Gevaren voor levenslang leren

Torgesen (2004): Willen we sterke begrijpende lezers? Dan moeten we problemen met technisch lezen voorkomen!

3. DE ROL VAN WOORDENSCHAT

De vier belangrijkste componenten van een effectief woordenschatprogramma (Risko e.a. 2012)

- Veel voorlezen en lezen (allerlei genres en diverse tekstsoorten)
- Individuele woorden onderwijzen
- Woordleerstrategieën aanleren (kijken naar delen van woorden, van de context gebruik maken, het gebruik van een woordenboek)
- Beklemtonen van woordbewustzijn.

Volgens onderzoek sterke woordenschatactiviteiten

Begingroepen

- (Herhaald)voorlezen
- Digitale prentenboeken

Groep 4 - 8

- *Korte pre-teaching kernwoorden tekst*
(woorden die met de hoofdgedachte te maken hebben)
- Vrij lezen
- Vrije tijdslezen

HOE WOORDENSCHATBELEID VORM GEVEN?

Groep 1 – 3

- Veel voorlezen
- Sesamstraat/Klokhuis gebruiken
- Aandacht woorden tijdens leren lezen
- Kinderen goed leren lezen

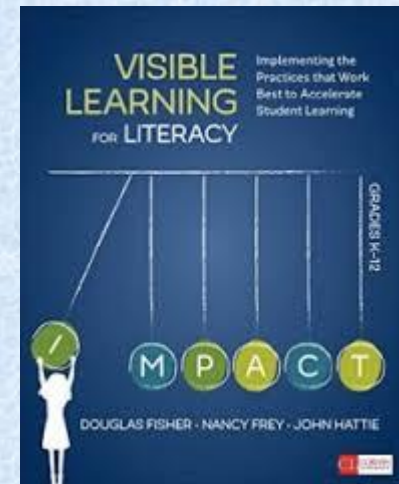
Groep 4 – 8

- Bij elke les: preteaching twee onbekende kernwoorden of
- Denken-delen-uitwisselen van twee kernwoorden
- Discussie over woorden
- Stilleesbeleid
- Inzet computer
- Gebruik woordenboek
- Stimuleren vlot lezen
- Stimuleren vrije tijdslezen

4. BEGRIJPEND LEZEN

Wat zijn volgens onderzoek effectieve activiteiten voor begrijpend lezen? (Fisher e.a. 2016)

• Voorkennis actualiseren	0.65
• Samenwerken rondom tekst	0.59
• Visualiseren inhoud (maps)	0.60
• Klassendiscussies over tekst	0.82
• Vragen stellen leerkracht over de tekst	0.48
• Herhaald tekst lezen	0.67
• Studievaardigheden tekst	0.63
• Metacognitief handelen	0.69
• Leren samenvatten	0.63
• Zelf verwoorden/zelf vragen stellen	0.64
• Aantekeningen maken	0.59
• Organiseren/verwerken inhoud	0.85
• Aandacht voor woordenschat	0.67

Wat vindt Shanahan (2013) cruciaal voor begrijpend lezen?

- Het lezen en herlezen van de tekst of delen van de tekst moet centraal staan;
- De leerlingen hebben uitdagende niet te gemakkelijke teksten nodig;
- Voorkom dat er te veel tijd in de voorbereiding van het lezen van de tekst gaat zitten;
- Stel vooral waarom en hoe vragen;
- Herlezen van de tekst is effectief.

5. Het belang van stimuleren metacognitief handelen

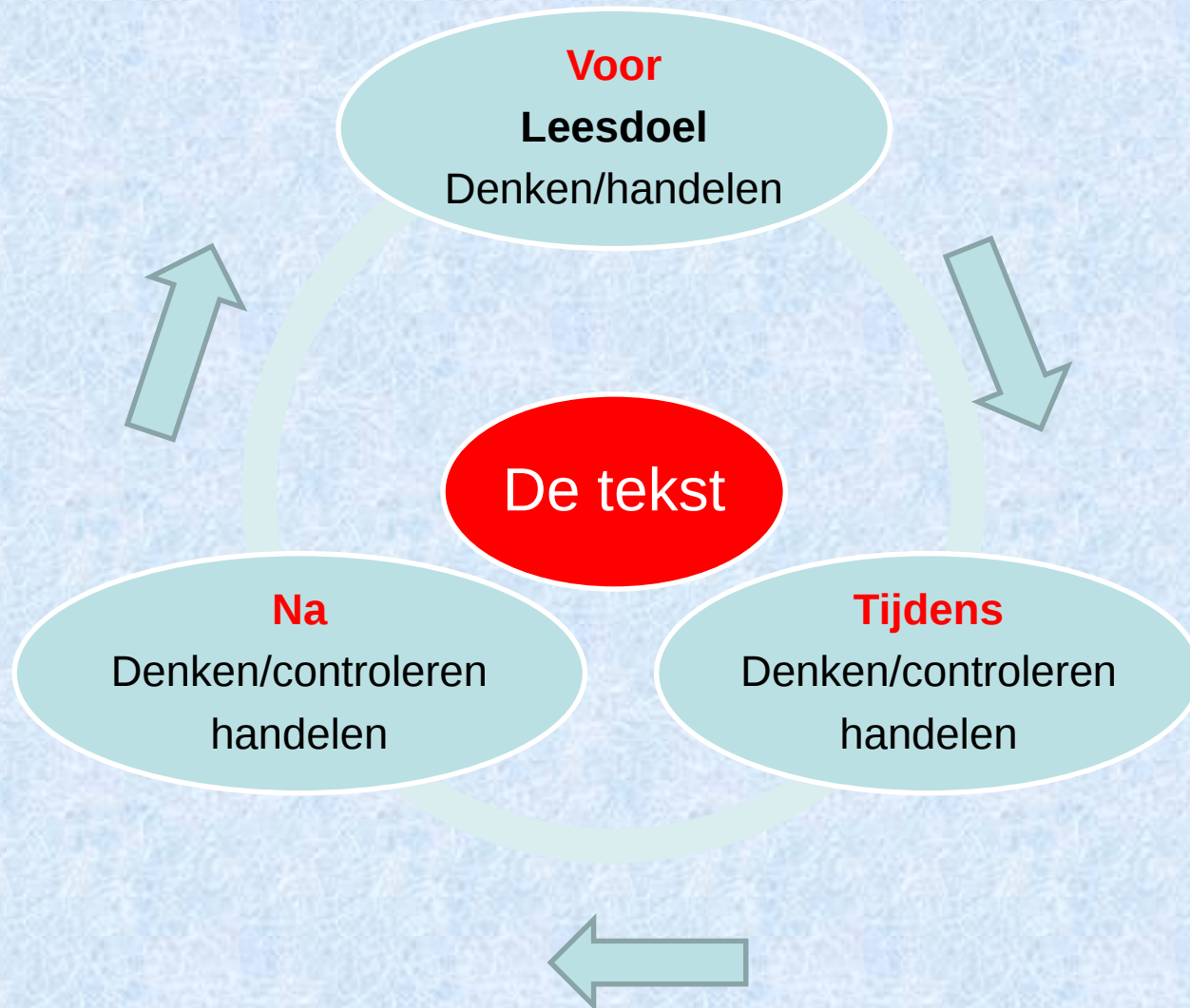
Metacognitief handelen is nadenken over je taak, deze monitoren/controleren en eventueel bijstellen van je handelen.

Metacognitief handelen komt niet aangewaaid; het moet worden verworven door goede voorbeelden in de omgeving (ouders, docenten) of door expliciete training.

***We weten dat metacognitie in hoge mate het leerresultaat bepaalt (ca. 40%)(Veenman, 2013).
Hattie e.a. (2016): Effectgrootte 0.69!***

Rol metacognitief handelen (Vernooij 2015)

II. Curatieve interventies voor zwakke lezers

Hierbij gaat het om specifieke activiteiten voor kinderen die leesproblemen hebben.

Het belang van herhaald lezen.

Een meta-analyse van Therrien (2004) toont dat herhaald lezen een evidence based strategie is voor zowel vlot en vloeiend lezen als voor begrijpend lezen. Kinderen met leesproblemen profiteren daarvan. Het effect voor vlot lezen is groter (d.83) dan voor begrijpend lezen (d.67).

Leer leerlingen wat ze kunnen doen als ze de tekst niet goed begrijpen. Effectieve interventies

1. Lees nog een keer wat je gelezen hebt. Misschien heb je iets niet goed gelezen. Herlezen helpt leerlingen hun gedachten verduidelijken. Onderzoek laat zien dat herlezen een zeer effectieve aanpak is;
2. Laat de leerling de tekst of het tekstdeel dat hij niet goed begrijpt hardop lezen;
3. Kijk of er aanwijzingen in de tekst zijn die helpen de tekst te begrijpen. Kijk naar de titel, kopjes, vetgedrukte woorden, illustraties;
5. Stel je vragen zoals: wat zou dat gedeelte kunnen betekenen? Wat was de titel of het leesdoel? Waar gaat het in de tekst verder over?
6. Denk na over wat je al gelezen hebt en brengt dat in verband met het lastig te begrijpen tekstdeel en vraag je af wat het doel van de tekst is?
7. Lees het tekstdeel eens langzaam. Misschien begrijp je het dan.
8. Denk na over het doel van de schrijver. Dit kan je helpen het lastige tekstdeel te begrijpen.

Van den Broek & Espin (2014)

Stel vooral oorzaak-gevolg vragen (causal questioning).

Verder:

1. Korte preteaching van woordenschat en begrippen die kritisch zijn voor het begrijpend van de tekst;
2. Stel vragen, o.a. door te modelen, die leiden tot verbindingen in de tekst (waarom en hoe vragen);
3. Expliciete feedback voor individuele leerlingen.

Laat zwakke lezers hardop vragen beantwoorden

- Daarvoor is hard bewijs;
- Kinderen beantwoorden vragen beter bij hardop lezen dan bij stillezen (.84 versus .38) (Fuchs e.a. 2001).

B. Hoe-interventies

- Doelen stellen
- Voldoende tijd inroosteren c.q. uitbreiden tijd
- Monitoren leesontwikkeling
- Het omgaan met verschillen
- Het bieden van doelgerichte expliciete instructie
- Verlengde instructie
- Proces- en taakgerichte feedback bieden
- Leerlingen laten samenwerken
- Ouders actief inschakelen

8 Instructieprincipes voor kinderen met ondersteuningsbehoeften (Fletcher e.a. 2007)

- Expliciete en goed georganiseerde instructie;
- Stimuleren metacognitief handelen. Leerlingen moeten doelen voor hun eigen prestaties leren stellen;
- Peer tutoring is een effectieve aanpak en leidt tot meer acceptatie van de leerlingen;
- Instructie gericht op het verbeteren van de leesvaardigheid moet gepaard gaan met leren nadenken over de materie;
- Beter lezen ontstaat door betere instructie;
- Kinderen zijn complex en zo dikwijls ook hun leesproblemen;
- Oefenen versterkt het resultaat;
- Kinderen met leesproblemen moeten beter in de klas geïntegreerd worden.

Het belang van doelen voor goed taal-/leesonderwijs: de ijkpunten

Doelen I, II en III	% leerlingen die dat zou moeten halen
DMT	85%
AVI	90%
TvK	80%
Woordenschat	70%
Spelling	80%
Begrijpend lezen	80%
Instromen VO	Minimaal 80% 1F Toelichting: 90 % haalt 1F; 65% haalt 2 F voor lezen (2016)

Monitoren of kinderen de gestelde doelen halen

- Leerlingvolgsysteem
- Methodegebondentoetsen
- Observaties
- Hoe kinderen op de verlengde instructie reageren

Deze informatie is nodig om de hulp aan de kinderen te kunnen verbeteren.

Cruciaal:

- Begin groep 1 screenen wat de mogelijke risicolezers zijn;
- Vaststellen begin groep 3: welke kinderen lopen risico om niet goed te leren lezen;
- Overige groepen: begin van het schooljaar vaststellen welke kinderen ondersteuning nodig hebben.

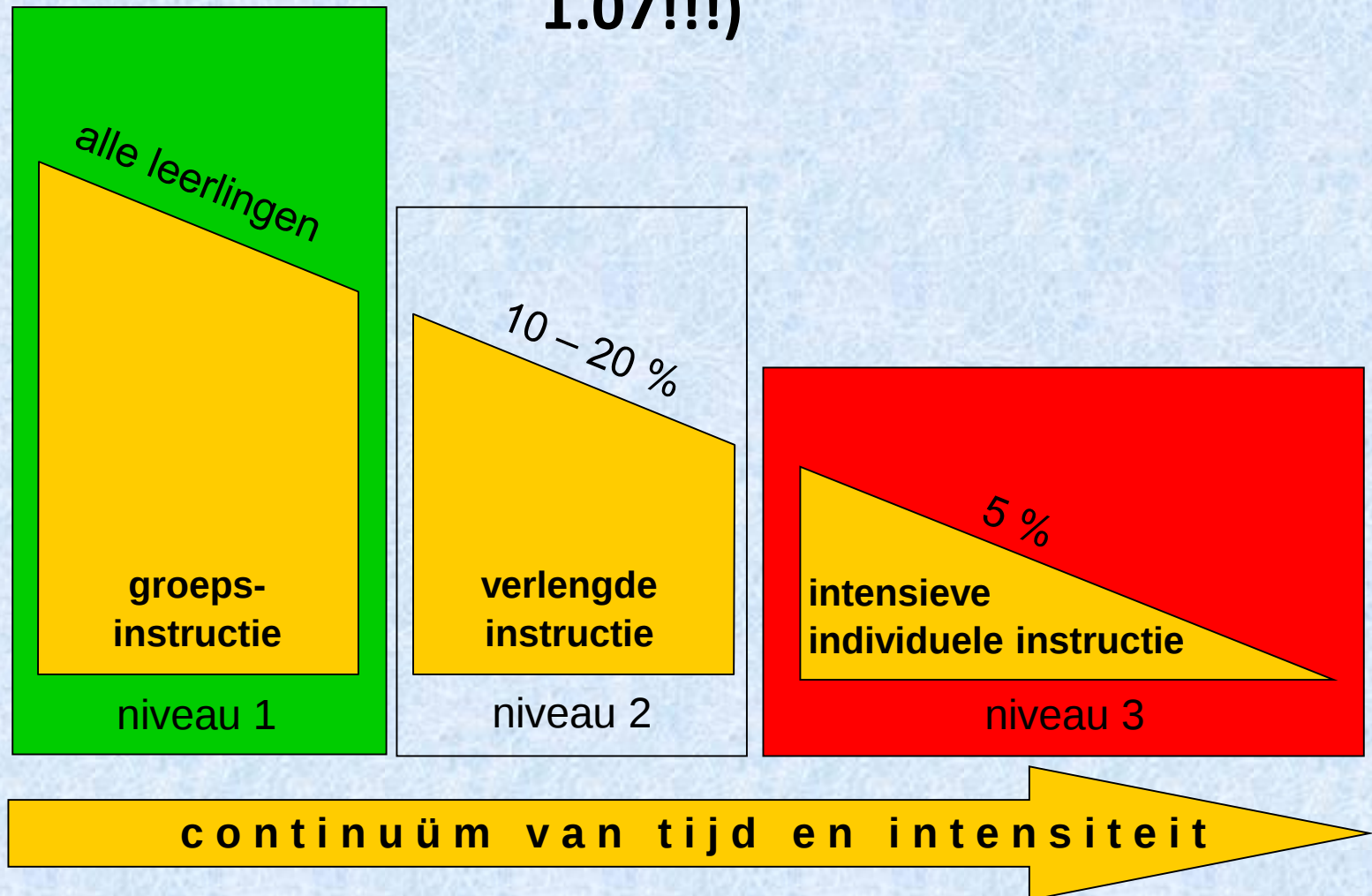
Inplannen van tijd

- Kinderen verschillen in tijd die ze nodig hebben om een goede lezer te worden.
- Tijd moet goed gebruikt worden, omdat elke minuut ertoe doet!

Dit betekent

- Zorgen voor goed voorbereide instructie.
- Reduceren tijdverlies.
- Zorgen dat alle leerlingen taakgericht bezig zijn.
- Zorgen dat risicolezers extra-instructietijd krijgen.
- Kijk naar de kwaliteitskaart Tijd
- Het lagenmodel vereist een sterk klassenmanagement (0.52)

**Wees sterk in
het omgaan met verschillen
(Response to intervention heeft een effectgrootte van
1.07!!!)**

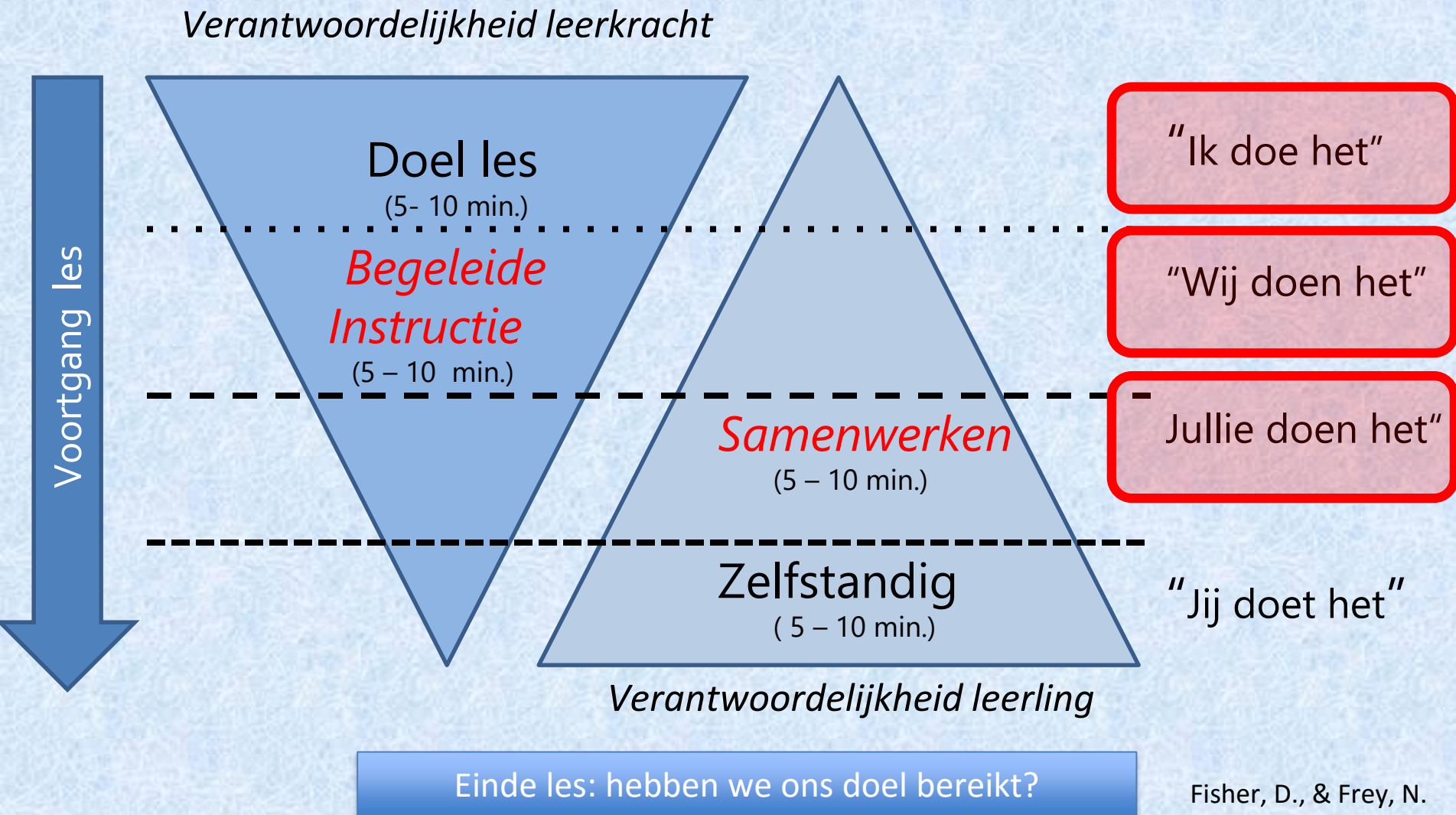

Het belang van expliciete instructie (d= 0.60)

- Doelgerichte korte instructie
- Expliciet (o.a.) modellen
- Systematisch
- Goed opgebouwd
- Begeleide inoefening centraal; praktiseren van het geleerde
- Monitoren en corrigerende feedback
- Evalueren of het doel bereikt is en: waren alle leerlingen actief betrokken?

GRR-model: Stap voor stap leren

Het bieden van verlengde instructie

- Doel aangeven
- Korte uitleg en toepassen wat tijdens de groepsinstructie aan de orde kwam (reteaching)
- Herhalen en begeleid oefenen
- Lezen (met de kinderen)
- Preteaching van wat de volgende dag aan de orde komt.
- Zowel tijdens het oefenen als het lezen krijgen de kinderen veel feedback

HET BELANG VAN TAAKGERICHTE EN PROCESGERICHTE FEEDBACK GEVEN

- Feedback is een sterk beïnvloedende onderwijsfactor (.73);
- Feedback is nauw verbonden met het stellen van (les)doelen. Feedback informeert de leerlingen over de vorderingen die ze hebben gemaakt in de richting van het doel dat ze moeten bereiken;
- Feedback helpt de kloof slechten tussen het actuele niveau van de leerling en het gewenste niveau;
- Vooral taakgerichte feedback is effectief; persoonsgerichte feedback is weinig effectief.

Laat leerlingen ook samen lezen

- Peer tutoring is een effectieve aanpak om 'instructional intensity' te laten toenemen (Fuchs & Fuchs 1997).
- Leerlingen kunnen elkaar helpen en het is goed voor de motivatie.
- Heel veel onderzoek toont, dat tutoring met (jonge) kinderen heel effectief kan zijn (Berrill 2009, Egbertsen 2012, Vernooy e.a. 2015, Slavin, 2016)).
- Peer tutoring heeft een effectgrootte van 0.55.
- Tutors moeten getraind worden en vanuit goede inzichten en een goede structuur werken; bovendien moeten ze regelmatig feedback op hun werk krijgen.
- Positieve effecten voor de taakgerichte leertijd!

Betrek de ouders bij het leesonderwijs

Op een effectieve leesschool begrijpen en ondersteunen ouders het leesonderwijs dat hun kinderen krijgen.

Er is het nodige onderzoek dat toont dat goede scholen zich kenmerken door een sterke en actieve betrokkenheid van de ouders.

Ouderlijke betrokkenheid heeft een positieve invloed op het leren lezen van het kind. Een effectgrootte van .68 en dat is een redelijk groot effect (Sénéchal, 2006).

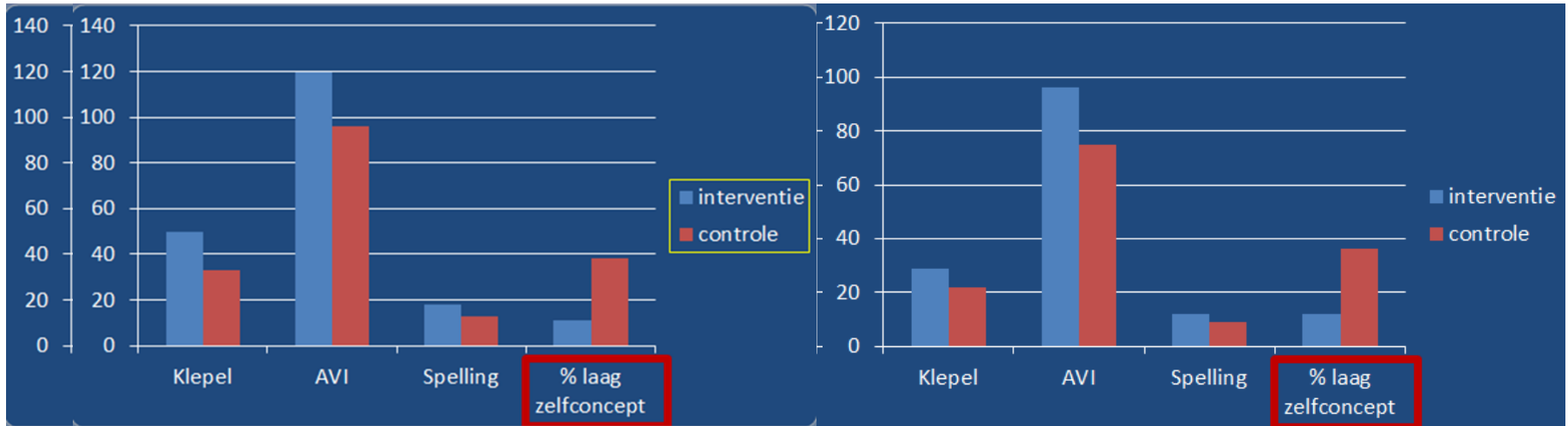
II. ONTWIKKELINGEN OP HET GEBIED VAN PROGRAMMA'S EN METHODEN?

- De sterke opkomst van Bouw;
- Tegenvallende resultaten Lijn 3, KIM-versie VLL en Station Zuid;
- De methoden voor begrijpend lezen blijven 'traditioneel' eenzijdig opstrategieën gericht (Evers 2013);
- Nieuwsbegrip e.a., maar vooral de methoden voor de kennisgebieden, kenmerken zich door slecht geschreven teksten.
- Nederlandse methoden voor begrijpend lezen kenmerken zich door een eenzijdige gerichtheid op leesstrategieën (Universiteit van Utrecht, 2013).
- Toename in Nederland van onderzoek dat leesstrategieën geen effect hebben;
- Nog weinig aandacht voor recente internationale ontwikkelingen, zoals close reading, peer tutoring etc. Nederland loopt achterop.

Wat is Bouw!? - kenmerken

- Preventief
 - Bewezen effectief
 - Voor leerlingen van groep 2 tot en met groep 4
 - Computer- en tutor ondersteund; thuis en/of op school
 - Vier dagen per week oefenen
 - Gestructureerde opbouw
 - Gebruik van wisselrijtjes
 - Webbased: voortgang van resultaten op afstand te volgen
 - Universiteit van Amsterdam- wetenschappelijk effectiviteitsonderzoek
- sik
sip
kip
kop
kok
sok
sop
sip

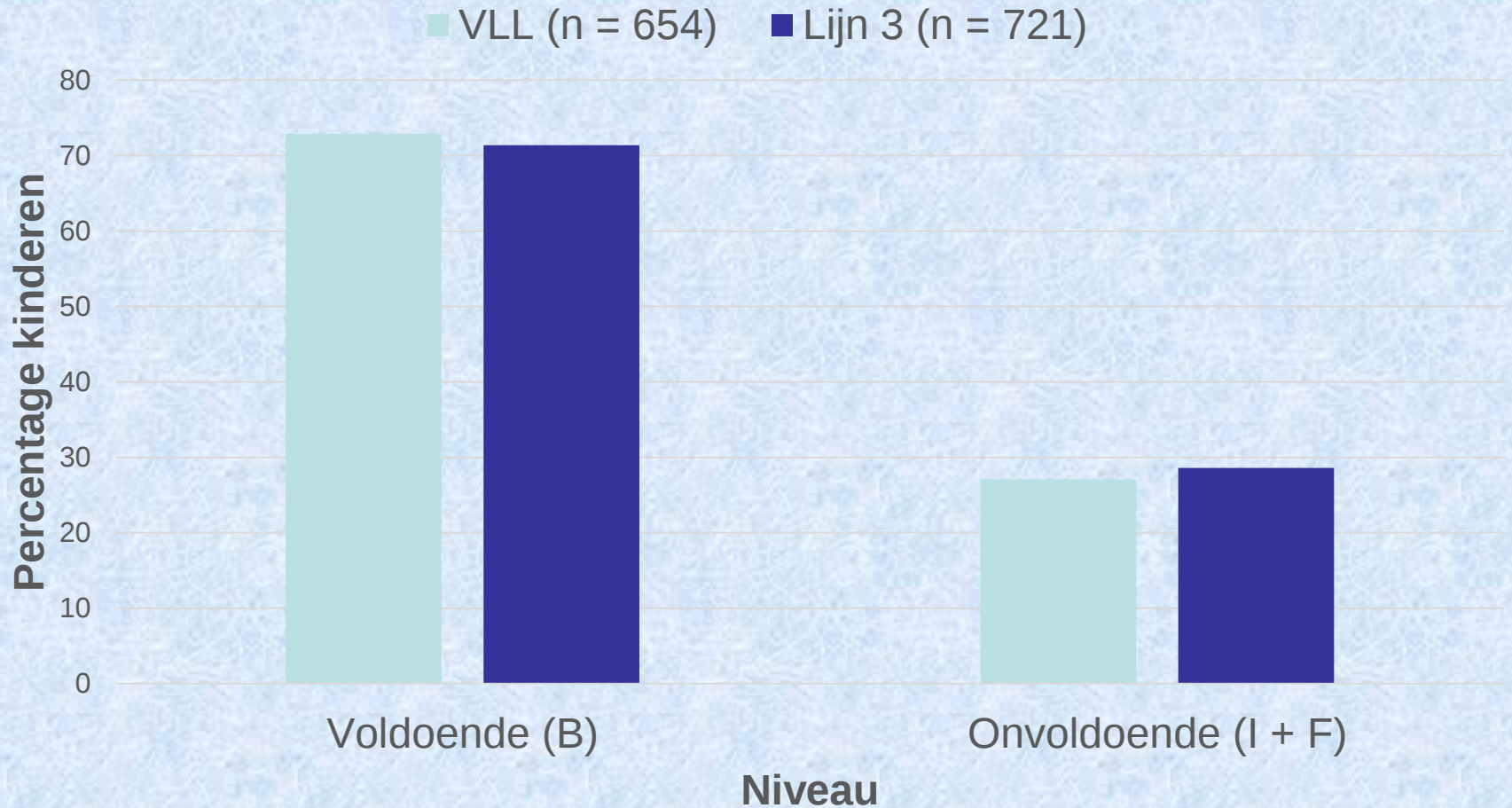
Onderzoeksproject Bouw! – UvA- resultaten eind groep 4

Kinderen met- en zonder Familiair Risico presteren significant beter op de Klepel en AVI-niveau en hebben een significant beter zelfconcept

Resultaten nieuwe methoden voor leren lezen

VLL-KIM versus Lijn 3 eind groep 3

Station-Zuid. Wat laat het ICE onderzoek zien?

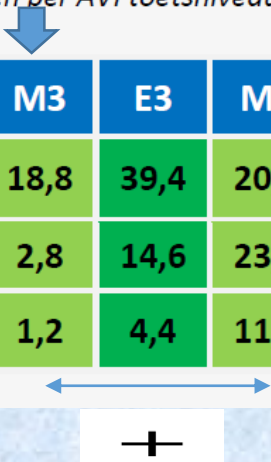
- Het onderzoek is zeer beperkt en zegt alleen iets over groep 4 en niet over de groepen 5 – 8;
- Het onderzoek zegt niets over de leerlingpopulaties van scholen;
- Wat zegt het onderzoek wel? (zie vooral Tabel 1)
 - 18, 8% van de kinderen las begin groep 4 geen AVI E3;
 - 17, 3% van de kinderen las eind groep 4 geen AVI E4.

Kortom: de effectiviteit van Station Zuid in groep 4 is minimaal!

Tabel 1 ICE-onderzoek: groep 4

In tabel 1 is een overzicht te zien hoe de leerlingen gescoord hebben op de AVI-toetsen in juni 2014 (E3), januari 2015 (M4) en juni 2015 (E4).

Tabel 1. *Percentage leerlingen per AVI toetsniveau per periode, N=1108*

	Start	M3	E3	M4	E4	M5	E5	M6	E6	M7	E7	Plus
juni 2014	3,2	18,8	39,4	20,9	12,4	3	1,9	0,5				
januari 2015	0,3	2,8	14,6	23,7	29,2	10,3	11,6	3,8	3,1	0,3	0,2	0,3
juni 2015		1,2	4,4	11,7	30,4	17,2	18,1	7,6	4,9	2,2	0,5	1,7

III. HOE LEEST GROEP 8?

- Het is belang van leerlingen om balans op te maken;
- Op basis van het opmaken van die balans kunnen er verbeteractiviteiten plaatsvinden.

Het is niet eenvoudig om te zeggen hoe staat het er met de leesvaardigheid in groep 8 bij. Dit komt omdat er verschillende toetsen die ook verschillende resultaten geven gebruikt worden.

Wat voor informatie verstrekken de na 2010 uitgevoerde onderzoeken?

- PIRLS (2012) toont dat het leesniveau in groep 6 in de periode 2001-2012 neerwaarts verschuift van 554 naar 546 punten;
- Knecht-van Eekelen e.a.; Mullis e.a. 2007: er gaat vanaf groep 6 iets niet goed met het lezen van Nederlandse kinderen. Hacquebord e.a.: vooral in de bovenbouw stagneert de leesvaardigheid van anderstalige leerlingen;
- Andrea Netten (2014): Een significante daling van de gemiddelde leesvaardigheid van groep 6 leerlingen in de afgelopen tien jaar;
- Nielen (2016): Door gebrek aan oefening stagneert de leesvaardigheid na groep 6.

vervolg

- Het PPON (2014): toont dat de gemiddelde achtstegroeper slechts 40% van de voorgelegde opgaven bij begrijpend lezen goed maakt, 30% matig en 30% onvoldoende. Voor het interpreteren van geschreven teksten beheerst de gemiddelde achtstegroeper 42% van de opgaven goed, 45% matig en 13% onvoldoende;
- Onderzoek van Jelle Jolles e.a. (2013): veel brugklasleerlingen voelen zich geen competente lezer.

Afrondend

- We denken dat Paul van de Broek (2010) met zijn een kwart tot een derde zwakke lezers aan het einde van groep 8 helaas gelijk heeft;
- In de praktijk neemt de leesvaardigheid vanaf groep 6 eerder af dan toe; Nederlandse scholen lijken niet in staat om de leesvaardigheid in genoemde groepen te onderhouden;
- 15% van onze 15 jarigen is laaggeletterd!

Alles overziende: prinses Laurentien heeft gelijk als ze zegt, dat ons schoolstelsel laaggeletterdheid niet voorkomt (Noordhollands Dagblad, 14 juli 2014).

IV. TOT SLOT

Om het lezen van leerlingen te verbeteren, moet je de instructiepraktijk van leerkrachten verbeteren, want anders verandert er niets (Vernooy, 2012).

Verandert er niets in de groepen, dan zullen de resultaten ook niet verbeteren.

Voor meer informatie:

kees.vernooy@expertis.nl

cgtvernooy@gmail.com

Tel.: 0645285775

dank

je

wel